

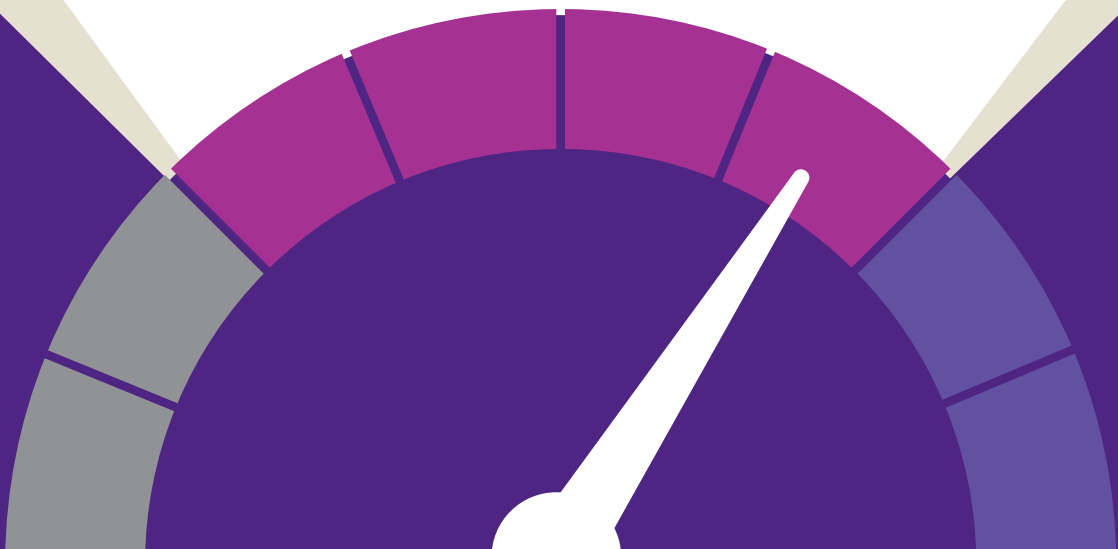

Grant Thornton

An instinct for growth™

Η παγκόσμια οικονομία το 2017: ξεπερνώντας την αβεβαιότητα.

Grant Thornton International Business Report

Η αισιοδοξία αυξάνεται παγκοσμίως, καθώς οι επιχειρήσεις δεν αντιμετωπίζουν, πλέον, την οικονομική αβεβαιότητα ως τροχοπέδη για την ανάπτυξή τους.

Πρόλογος από τον Βασίλη Καζά, Managing Partner, Grant Thornton Greece

Αν έπρεπε να διαλέξω μια μόνο λέξη για να περιγράψω το επιχειρηματικό κλίμα του προηγούμενου έτους, αυτή θα ήταν “αβεβαιότητα”. Κατά τη διάρκεια του 2016, οι επιχειρηματίες σε όλο τον κόσμο ανέμεναν την ψήφο της Μεγάλης Βρετανίας για την παραμονή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τα αποτελέσματα των προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ.

Σημαντικά γεγονότα όπως τα παραπάνω δεν επηρεάζουν μόνο τις οικονομίες στις οποίες συμβαίνουν, αλλά ο αντίκτυπος είναι αισθητός παγκοσμίως. Όλοι είδαμε την εμπιστοσύνη να κλονίζεται, καθώς η αβεβαιότητα κυριάρχησε.

Με το πέρας των παραπάνω γεγονότων, όμως, επιχειρηματίες από όλο τον κόσμο αναφέρουν ένα πιο θετικό κλίμα για το 2017. Αυτή η φωτεινή προοπτική είναι ιδιαίτερα ορατή μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών του κόσμου, όπως των ΗΠΑ και της Κίνας. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η αισιοδοξία των επιχειρήσεων ανήλθε στο 38% στο τέλος του 2016, αντιπροσωπεύοντας μια άνοδο 5 ποσοστιαίων μονάδων από το προηγούμενο τρίμηνο και το υψηλότερο ποσοστό των τελευταίων χρόνων.

Παρά το Brexit και τις επακόλουθες ανησυχίες για τις διακυμάνσεις στις

συναλλαγματικές ισοτιμίες, είδαμε επίσης μια σημαντική αύξηση στην αισιοδοξία των επιχειρήσεων σε ολόκληρη την ΕΕ της τάξης των 6 ποσοστιαίων μονάδων από 28% σε 34%.

Φυσικά, πολλά ζητήματα εξακολουθούν να παραμένουν άλυτα, όπως το σχήμα που θα πάρουν οι διαπραγματεύσεις για το Brexit ή ο αντίκτυπος της προεδρίας του Donald Trump στην παγκόσμια οικονομία. Θα ήταν λάθος να υποθέσουμε πως η αβεβαιότητα έχει αντικατασταθεί με τη βεβαιότητα, αλλά τουλάχιστον οι επιχειρήσεις σήμερα, γνωρίζουν την κατεύθυνση στην οποία κινούνται. Γνωρίζουν πως η Βρετανία θα αποχωρήσει από την ΕΕ, καθώς και ποιος είναι ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ, έχοντας έτσι μια καλύτερη αίσθηση του πλαισίου, στο οποίο θα λειτουργήσουν τους επόμενους 12 μήνες.

Τα ευρήματά μας, δείχνουν πως η αύξηση της αισιοδοξίας στηρίζεται σε σημαντικά οικονομικά μεγέθη μέσα από ένα ευρύ φάσμα βασικών επιχειρηματικών δεικτών. Παγκοσμίως, η αναλογία των επιχειρήσεων που αναμένουν αύξηση των εσόδων το 2017, έχει ανέβει στο υψηλότερο ποσοστό των δύο τελευταίων ετών, ενώ τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Κίνα

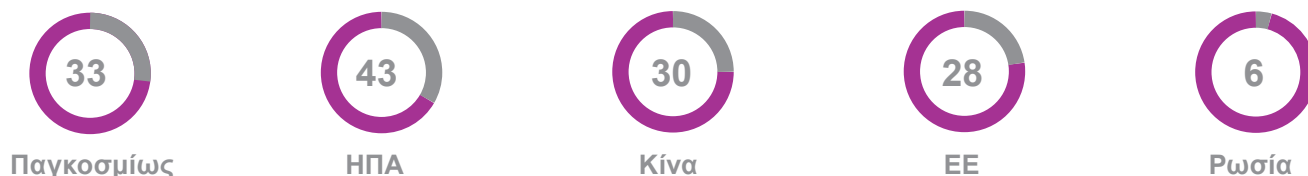
3,4%

**ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟ 2017**

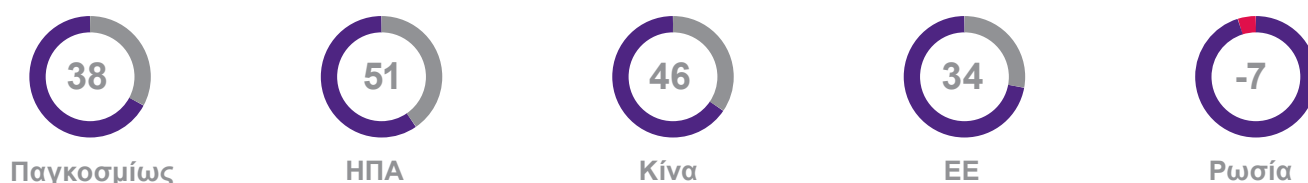

Στοιχεία για την παγκόσμια αισιοδοξία

Q3 2016

Q4 2016

αναφέρθηκαν στις προσδοκίες για αύξηση εσόδων.

Οι παγκόσμιες προοπτικές για τις τιμές πώλησης και την κερδοφορία είναι ιδιαίτερα θετικές, ενώ τα σχέδια για επιπλέον επενδύσεις σε εγκαταστάσεις και μηχανήματα βρίσκονται στο υψηλότερο ποσοστό των τελευταίων δύο ετών.

Φυσικά, η εικόνα που παρουσιάζεται από τους επιχειρηματίες παγκοσμίως, δεν μπορεί να είναι η ίδια για όλες τις χώρες. Στο Μεξικό, η επιχειρηματική αισιοδοξία έχει μειωθεί κατά 6% και στη Ρωσία κατά 13%, ενώ οι επιχειρηματίες των ανεπτυγμένων οικονομιών της Ασίας-Ειρηνικού, όπως η Ιαπωνία και η Σιγκαπούρη, αναφέρουν, κατά κύριο λόγο, απαισιόδοξες προβλέψεις. Εν τω μεταξύ, το ποσοστό των επιχειρήσεων στην ΕΕ που επικαλούνται τις διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες ως περιορισμό της ανάπτυξης έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς οι εκλογές στη Γαλλία και στη

Γερμανία απειλούν να προκαλέσουν νέα αστάθεια.

Οι προκλήσεις δε θα λείψουν ούτε από το επόμενο έτος: τα επίπεδα του χρέους της Κίνας αποτελούν πηγή ανησυχίας, οι τραπεζικές ανησυχίες στην Ιταλία προκαλούν άγχος σε όλη την Ευρώπη, ενώ τα μέτρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην Ινδία προκάλεσαν προβλήματα στις εμπορικές συναλλαγές. Εν τω μεταξύ, η έρευνά μας αποκαλύπτει μια ιδιαίτερη για τις επιχειρήσεις πρόκληση, όσον αφορά στην αντιστοιχία των κερδών με την αύξηση των μισθών, η οποία αναλύεται λεπτομερώς παρακάτω.

Όμως, όπως ανέφερα προηγουμένως, με ενθαρρύνει ιδιαίτερα το γεγονός, πως το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων παγκοσμίως προτίθενται να ακολουθήσουν στρατηγικές περαιτέρω ανάπτυξης. Είναι σημαντικό, τα σχέδια αυτά να μην εγκαταλειφθούν, είτε αφορούν επενδύσεις για μεγαλύτερη

αποτελεσματικότητα, είτε προσλήψεις νέων εξειδικευμένων εργαζομένων, είτε έρευνα για νέες αγορές και υπηρεσίες.

Φέτος, οι επιχειρήσεις που δεν θα επηρεαστούν από την αβεβαιότητα και αναζητούν ευκαιρίες ανάπτυξης, θα είναι εκείνες που θα μπορούν να περιηγηθούν στο παγκόσμιο, συνεχές μεταβαλλόμενο οικονομικό τοπίο, και τελικά να βγουν νικητές.

Βασίλης Καζάς
Managing Partner,
Grant Thornton Greece

Περιεχόμενα

σελ.4 Ευρώπη

σελ.5 Η ανάκαμψη μετά το Brexit

σελ.6 Βόρεια Αμερική

σελ.7 Ασία-Ειρηνικός

σελ.8 Λατινική Αμερική

σελ.9 Αφρική

σελ.10 Παγκόσμιες προοπτικές

σελ.11 Σχετικά με την Grant Thornton

Ευρώπη

Οι επιχειρήσεις δείχνουν ανθεκτικότητα παρά το Brexit και τις επικείμενες εθνικές εκλογές σε πολλές χώρες.

Αν και η περιοχή έχει βιώσει μια πολυτάραχη δεκαετία, οι προοπτικές της για το 2017 μοιάζουν ευνοϊκότερες, καθώς οι επιχειρηματίες εξετάζουν τρόπους για να εφαρμόσουν στρατηγικές ανάπτυξης.

Η επιχειρηματική αισιοδοξία έχει ανακάμψει στο 34% στην ΕΕ, μια αύξηση 6 ποσοστιαίων μονάδων από το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ η αύξηση είναι ακόμα μεγαλύτερη στην Ευρωζώνη, της τάξης των 10 μονάδων, φτάνοντας στο 37%. Το παραπάνω είναι ιδιαίτερα εμφανές στην Ισπανία, στη Γαλλία και στην Ολλανδία, όπου τα επίπεδα αισιοδοξίας ενισχύθηκαν από τις προσδοκίες βελτίωσης στα έσοδα και στην κερδοφορία. Στην Ευρωζώνη, οι προσδοκίες σχετικά με τις τιμές πωλήσεων αυξήθηκαν κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες, η κερδοφορία κατά 5 μονάδες και οι εξαγωγές κατά 2 μονάδες, και παρόλο που η Μεγάλη Βρετανία αποφάσισε να αποχωρήσει από την ΕΕ, οι επιχειρηματίες στο Ηνωμένο Βασίλειο αναφέρουν αύξηση 5 μονάδων στην κλίμακα αισιοδοξίας.

Υπάρχουν ενθαρρυντικές ενδείξεις πως οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη προσπαθούν να

αυξήσουν τις επενδύσεις, γεγονός καθυστερητικό για την επιχειρηματική ανθεκτικότητα και ανοχή. Αυτές οι επενδύσεις αναμένεται να πραγματοποιηθούν σε διάφορους τομείς, αλλά κυρίως σε εγκαταστάσεις και μηχανήματα, σε νέα κτήρια και σε έρευνα και ανάπτυξη. Η Ευρώπη έχει επίσης βιώσει τη μεγαλύτερη αύξηση σε προγράμματα για την απασχόληση από οπουδήποτε στον κόσμο και κυρίως στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ιταλία, στην Ολλανδία και στη Γερμανία.

Και παρά τις θετικές εξελίξεις, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι ορισμένες χώρες εξακολουθούν να υποφέρουν από τον επίμονο απόηχο της κρίσης χρέους της Ευρωζώνης του 2009, και πως η συνεχιζόμενη πολιτική αστάθεια σε ορισμένες περιοχές αποτελεί πηγή απαισιοδοξίας.

Στην Ιταλία, για παράδειγμα, η αισιοδοξία

των επιχειρήσεων μειώθηκε σημαντικά το 4^ο τρίμηνο, αντανακλώντας το αβέβαιο πολιτικό κλίμα στην πορεία προς το δημοψήφισμα του τότε πρωθυπουργού Matteo Renzi. Ωστόσο, οι δείκτες σχετικά με την απόδοση των επιχειρήσεων στην χώρα, εξακολουθούν να είναι υψηλοί με αυξημένες προσδοκίες για έσοδα (αύξηση 4 μονάδες στο 52%), για κερδοφορία (αύξηση 16 μονάδες στο 48%) και εξαγωγές (αύξηση 16 μονάδες στο 28%).

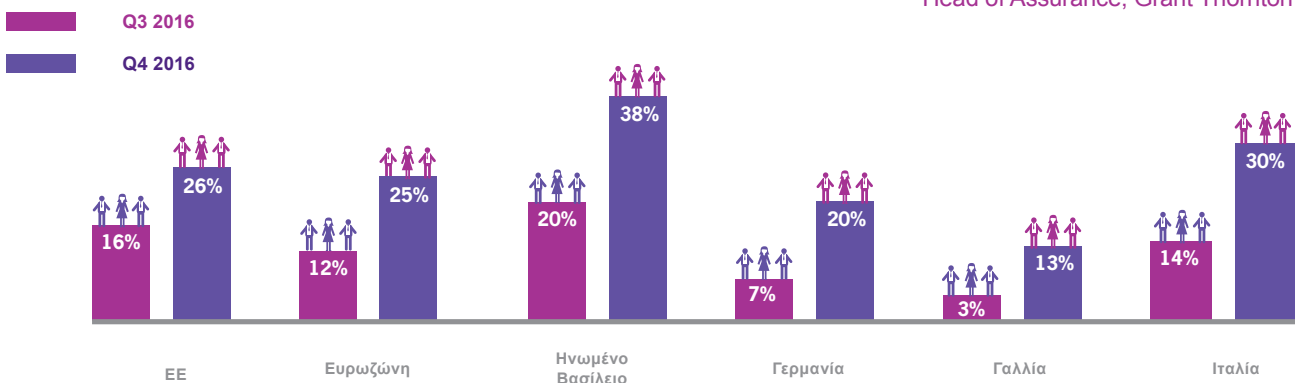
Η απόφαση της Μεγάλης Βρετανίας να εγκαταλείψει την ΕΕ, εξακολουθεί να έχει αντίκτυπο σε χώρες με στενούς δεσμούς με το Ηνωμένο Βασίλειο - όπως η Ιρλανδία και η Πολωνία - οι οποίες φαίνονται λιγότερο αισιόδοξες, καθώς το χρονοδιάγραμμα και το περιεχόμενο των διαπραγματεύσεων για το Brexit δεν είναι ακόμα ξεκάθαρο. Σε αυτές τις χώρες, σχεδόν όλοι οι επιχειρηματικοί δείκτες, έχουν φθίνουσα πορεία.

“Η λέξη ‘αβεβαιότητα’ αποτελεί τον πλέον κατάλληλο όρο για να περιγράψει τόσο το παγκόσμιο όσο και το ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Σήμερα, είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε την έκβαση πολλών σημαντικών θεμάτων, γεγονός που σηματοδοτεί μια ευνοϊκή περίοδο για την επιχειρηματική αισιοδοξία στην Ευρώπη”.

Μανόλης Μιχαλιός
Head of Assurance, Grant Thornton Greece

Στοιχεία για την απασχόληση

Η ανάκαμψη μετά το Brexit

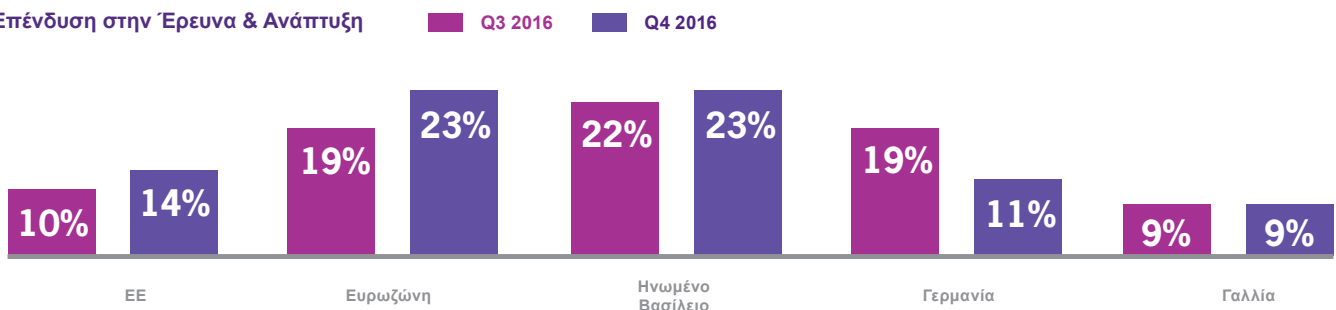
Το 2016 το Ηνωμένο Βασίλειο ψήφισε την αποχώρησή του από την ΕΕ, μια απόφαση που είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την πτώση της επιχειρηματικής αισιοδοξίας. Ωστόσο, από εκείνη τη στιγμή και παρά την αβεβαιότητα για τη διαπραγματευτική θέση της Μεγάλης Βρετανίας στο Brexit, η αισιοδοξία ανέκαμψε κατά 5 μονάδες, στο 26% στις αρχές του 2017. Και δεν είναι μόνο η αισιοδοξία που βελτιώθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά οι επιχειρήσεις αναμένουν επίσης αυξημένα ποσοστά στην απασχόληση (+18 μονάδες), στα εσόδα (+1 μονάδα), και στην κερδοφορία (+4 μονάδες) μέσα στους επόμενους 12 μήνες. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός πως υπάρχει επίσης σημαντική αύξηση στις προσδοκίες για επενδύσεις σε Έρευνα & Ανάπτυξη (+14 μονάδες), ίσως επειδή οι επιχειρήσεις στρέφονται στο μέλλον και εκτός ΕΕ, με νέα προϊόντα και σε νέες αγορές. Φυσικά, η διαδικασία του Brexit δε θα είναι εύκολη, καθώς οι βρετανικές επιχειρήσεις

εξακολουθούν να ανησυχούν για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες (+12 μονάδες), απόδειξη πως βλέπουν την πιο αδύναμη λίρα περισσότερο ως πρόκληση παρά ως ευκαιρία. Σε γενικές γραμμές πάντως, η βρετανική επιχειρηματική κοινότητα έχει αρχίσει να αναπνέει και πάλι φυσιολογικά, ύστερα από μια δύσκολη περίοδο.

Η ελληνική πραγματικότητα

Στην Ελλάδα η απαισιοδοξία είναι κυρίαρχη τα τελευταία χρόνια, παρουσιάζοντας μια διαρκή μείωση στα ποσοστά αισιοδοξίας των Ελλήνων επιχειρηματιών, αγγίζοντας για το τελευταίο τρίμηνο του 2016 το -56%. Οι προσδοκίες για την απασχόληση παρέμειναν σε σταθερά χαμηλά επίπεδα ολόκληρο το έτος, ενώ οι προσδοκίες για κερδοφορία δεν παρουσιάζουν κάποια σημαντική μεταβολή και κυμαίνονται κοντά στο 25%. Η οικονομική αβεβαιότητα των ελληνικών επιχειρήσεων βρίσκεται ανάμεσα στα υψηλότερα ποσοστά που παρουσιάζονται στην Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως για το 2016, γεγονός που εξηγείται αν λάβουμε υπόψη τη δυσκολία της χώρας να ξεπεράσει την κρίση χρέους. Η έλλειψη χρηματοδότησης και η γραφειοκρατία εξακολουθούν να αποτελούν δύο από τους σημαντικότερους παράγοντες δυσκολίας των ελληνικών επιχειρήσεων να ανακάμψουν, ενώ η μικρή αλλά αισθητή μείωση που παρουσιάζουν οι εξαγωγές σε σχέση με το 2015, αποτελεί ένα γεγονός στο οποίο θα πρέπει να δοθεί η ανάλογη σημασία..

Επένδυση στην Έρευνα & Ανάπτυξη

Βόρεια Αμερική

Αυξημένη αισιοδοξία σε όλη την περιοχή, ως αποτέλεσμα των εκλογών

Η επιχειρηματική αισιοδοξία στη Βόρεια Αμερική ανέκαμψε σημαντικά, φτάνοντας στο 51% το 4^ο τρίμηνο του 2016, το υψηλότερο επίπεδο από το 3^ο τρίμηνο του 2015.

Τα σχετικά ποσοστά αισιοδοξίας έχουν προέλθει σε μεγάλο βαθμό από τις ΗΠΑ, όπου η αβεβαιότητα που είχε προκληθεί από τις εκλογές, αποκαταστάθηκε πλήρως. Η αισιοδοξία στις ΗΠΑ έχει ανέβει κατά 10 μονάδες, στο 54%, μια θετική προοπτική που αντικατροπτίζεται επίσης στη βελτίωση πολλών βασικών επιχειρηματικών δεικτών, όπως είναι η αύξηση, κατά 11 και 7 ποσοστιαίες μονάδες, στις προσδοκίες εσόδων και κερδοφορίας, αντιστοίχως.

Αντιθέτως, η αισιοδοξία στον Καναδά έπεσε κατά 17 μονάδες από το 50% στο 33%. Παρόλα αυτά, βρίσκεται ακόμα σε υψηλότερα από πέρσι επίπεδα και υπάρχουν ενθαρρυντικές ενδείξεις, καθώς οι

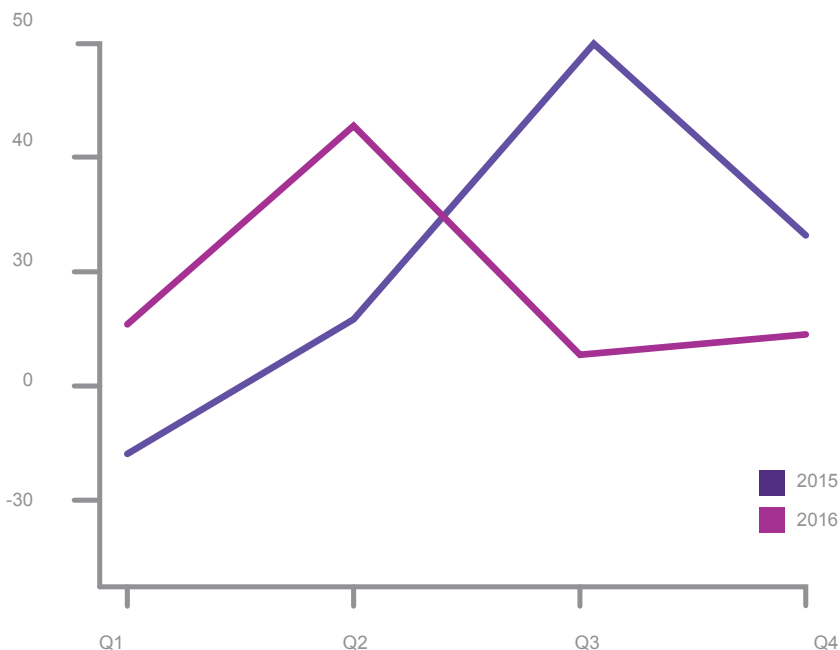
προσδοκίες για έσοδα και εξαγωγές βελτιώνονται.

Αυτοί οι δείκτες επιχειρηματικής εμπιστοσύνης είναι πιθανό να ενισχύθηκαν από τη Συνολική Οικονομική & Εμπορική Συμφωνία (ΣΟΕΣ) μεταξύ ΕΕ και Καναδά, η οποία ολοκληρώθηκε ύστερα από μια δεκαετία διαπραγματεύσεων. Για τον Καναδά, η συμφωνία αυτή προσφέρει ελπίδα για ενίσχυση του εμπορίου με την ΕΕ, η οποία αποτελεί τον μεγαλύτερο οικονομικό συνασπισμό στον κόσμο. Αυτό το γεγονός εξηγεί γιατί οι προσδοκίες για αύξηση των εξαγωγών στη χώρα βρίσκονται στο υψηλότερο σημείο κατά το τελευταίο έτος (αύξηση 4 μονάδων από το τέλος του 2015).

Οι επιχειρήσεις στη Βόρεια Αμερική έχουν ανακουφιστεί μετά την έντονη αβεβαιότητα του προηγούμενου έτους, καθώς έχει πλέον εκλεχθεί ο επόμενος Πρόεδρος του Λευκού Οίκου. Παρόλα αυτά, η πιθανότητα αλλαγών στη Συνολική Οικονομική & Εμπορική Συμφωνία (ΣΟΕΣ) μεταξύ ΕΕ και Καναδά, έχει προκαλέσει φόβους για την αποδυνάμωση του καναδικού δολαρίου, γεγονός που ίσως επηρεάσει την εμπιστοσύνη μεταξύ των επιχειρηματιών στον Καναδά.

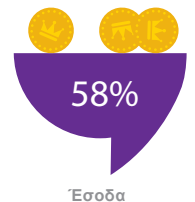
Η αισιοδοξία στις ΗΠΑ έχει ανέβει κατά 10 μονάδες, στο 54%, μια θετική προοπτική που αντικατροπτίζεται στη βελτίωση πολλών βασικών επιχειρηματικών δεικτών, όπως είναι η αύξηση, κατά 11 και 7 ποσοστιαίες μονάδες, στις προσδοκίες εσόδων και κερδοφορίας, αντιστοίχως

Το διάγραμμα απεικονίζει την αισιοδοξία στον Καναδά τα τελευταία δύο χρόνια

Αισιοδοξία στις ΗΠΑ & επιχειρηματική εμπιστοσύνη

Q4 2016

Ασία- Ειρηνικός

Η περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού διχάζεται ως προς την αισιοδοξία, με τις ανεπτυγμένες & αναπτυσσόμενες περιοχές να βαδίζουν σε διαφορετικά μονοπάτια.

Με το βλέμμα στραμμένο στους επόμενους 12 μήνες, οι επιχειρηματίες στην περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού αναφέρουν διαφορές στα επίπεδα αισιοδοξίας, οι οποίες υποδηλώνουν πως οι ανεπτυγμένες και οι αναπτυσσόμενες οικονομίες της περιοχής βαδίζουν σε διαφορετικές κατευθύνσεις.

Στις ανεπτυγμένες οικονομίες της Ασίας-Ειρηνικού, η αισιοδοξία των επιχειρήσεων έχει πέσει κατά 8 μονάδες το τελευταίο τρίμηνο του 2016, με τις επιχειρήσεις σε χώρες όπως η Ιαπωνία να συνεχίζουν να αναφέρουν κυρίως δυσόιωνες προοπτικές. Η πτώση σε αυτές τις ανεπτυγμένες οικονομίες οφείλεται εν μέρει στην πιθανότητα διάλυσης του Συμφώνου Συνεργασίας των δύο πλευρών του Ειρηνικού, μια εμπορική συμφωνία, εκ της οποίας οι ανεπτυγμένες οικονομίες της περιοχής, όπως η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία, φαίνεται να ωφελούνται περισσότερο. Η αύξηση της αισιοδοξίας στην Κίνα, ίσως προέρχεται από το παραπάνω γεγονός, καθώς, όπως φαίνεται, η ίδια δημιουργεί τη δική της περιφερειακή, οικονομική συνεργασία, η οποία θα μπορούσε να καλύψει κάποιο από τα κενά που θα αφήσει το Συμφώνο Συνεργασίας των

δύο πλευρών του Ειρηνικού. Σε αντίθεση, οι επιχειρηματίες στις αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας- Ειρηνικού βλέπουν φωτεινότερες ημέρες, καθώς η αισιοδοξία έχει ανέβει συνολικά κατά 11 μονάδες το τελευταίο τρίμηνο του 2016. Τέτοια υψηλά επίπεδα, μας δείχνουν τι μπορεί να συμβεί αν υπάρξουν στενότερες σχέσεις, μετά το σχηματισμό της Οικονομικής Κοινότητας ASEAN το 2015.

Παρά τις διαφορές στα επίπεδα αισιοδοξίας, πολλοί δείκτες είναι αρκετά καθησυχαστικοί σε όλη την περιοχή της Ασίας- Ειρηνικού. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένουν κερδοφορία έχει αυξηθεί κατά 5 μονάδες τους τελευταίους 12 μήνες και βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 2 χρόνων.

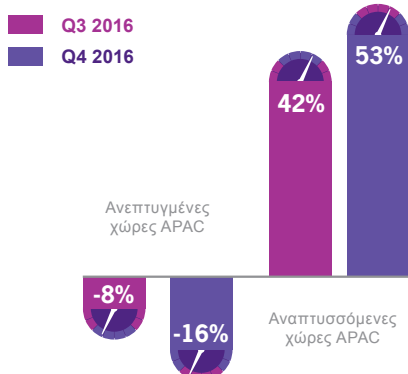
Οι προσδοκίες για την απασχόληση παραμένουν υγιείς στο 29% και τα σχέδια για

Έρευνα και Ανάπτυξη μέσα στο 2017 είναι περισσότερα απ' ό τι την ίδια περίοδο, πέρσι (αύξηση κατά 8 μονάδες από το 23% στο 31%- αν και ελαφρώς κάτω από το 32% που σημειώθηκε κατά το 3^ο τρίμηνο).

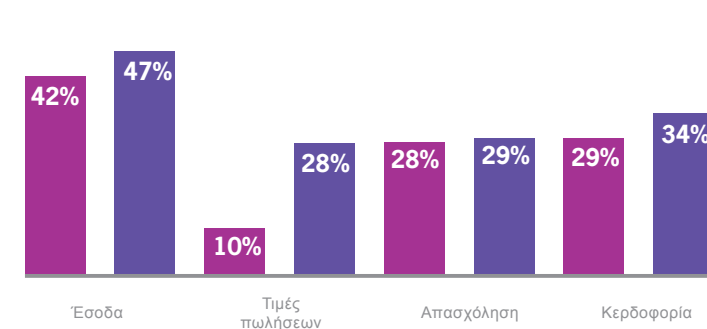
Ο τομέας της Έρευνας και Ανάπτυξης σε περιοχές της Ασίας και του Ειρηνικού έχει φέρει ένα διαφορετικό τρόπο σκέψης σε διάφορους κλάδους, ωστόσο η αύξηση της αυτοματοποίησης θα δημιουργήσει νέες προκλήσεις για τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους.

Πρόσφατα, μια μεγάλη Ιαπωνική εταιρία ανακοίνωσε ότι θα απολύσει εργαζόμενους και θα τους αντικαταστήσει με συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης (AI), ικανά να υπολογίζουν τις ασφαλιστικές εισφορές, ένα μόνο παράδειγμα για όσα πρόκειται να ακολουθήσουν.

Αισιοδοξία στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες APAC

Βασικοί δείκτες στις χώρες APAC συνολικά

Λατινική Αμερική

Οι μεγαλύτερες οικονομίες της περιοχής βιώνουν ευνοϊκές αλλαγές.

Οι προοπτικές φαίνεται να είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για τη Βραζιλία. Η μεγαλύτερη οικονομία της Λατινικής Αμερικής έχει βγει από ένα δύσκολο χρόνο, όπου αντιμετώπισε τόσο πολιτική όσο και οικονομική καταστροφή και υπέμεινε ύφεση και σκάνδαλα διαφθοράς στα υψηλότερα κλιμάκια της Κυβέρνησης.

Με την μομφή και απομάκρυνση του πρώην Προέδρου Dilma Rousseff, και το γιορτινό κλίμα που επικράτησε με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο, οι επιχειρηματίες αναμένουν θετικές αλλαγές. Η αισιοδοξία στη Βραζιλία έχει αυξηθεί κατά 14 μονάδες στο 59% το τελευταίο τρίμηνο, ενώ έχει σημειώσει μια θεαματική βελτίωση των 71 μονάδων κατά τη διάρκεια ολόκληρου του έτους. Η επιστροφή στην αισιοδοξία είναι ορατή σε βασικούς τομείς της επιχειρηματικής απόδοσης, όπως είναι η πρόβλεψη των εσόδων με αύξηση 5 μονάδων, καθώς και η αύξηση κατά 10 μονάδες, τόσο στις τιμές πωλήσεων και τις επενδύσεις, όσο και στην Έρευνα & Ανάπτυξη. Αυτό σηματοδοτεί ένα σημείο καμπής στην οικονομική ανάκαμψη της χώρας, η οποία πλέον καθοδηγείται από ξεκάθαρα οικονομική πολιτική. Η νέα κυβέρνηση έχει δεσμευτεί να εξισορροπήσει τους εθνικούς λογαριασμούς με περιορισμό των δαπανών και μείωση των επιτοκίων,

γεγονός που συμβαίνει για πρώτη φορά μέσα στην τετραετία.

Εν τω μεταξύ, το Μεξικό, η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της ηπείρου, παρουσιάζει μια τελείως διαφορετική εικόνα. Η επιχειρηματική αισιοδοξία έχει βυθιστεί σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, μόλις στο 8%, ενώ το πέσο αποδυναμώνεται σταθερά τους τελευταίους μήνες, φθάνοντας την χαμηλότερη τιμή όλων των εποχών έναντι του δολαρίου, κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2016.

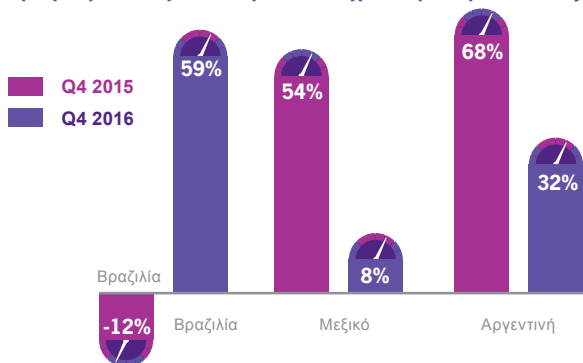
Το Μεξικό βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των σχεδίων της νέας κυβέρνησης των ΗΠΑ για να φέρει τις εταιρείες “πίσω στην πατρίδα”, ενδεχομένως με επαναδιαπραγμάτευση ή ακόμα και διάλυση της Συμφωνίας του Ελεύθερου Εμπορίου της Βόρειας Αμερικής και ίσως με την επιβολή υψηλότερων δασμών στις εξαγωγές.

Η απόκλιση μεταξύ των δύο κορυφαίων παικτών της Λατινικής Αμερικής, τη Βραζιλία

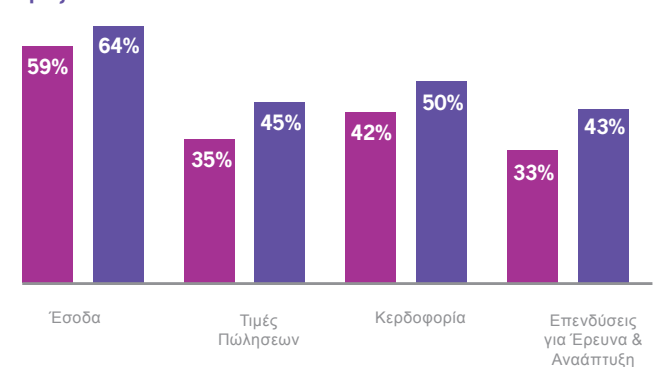
και το Μεξικό, έρχεται σε πλήρη αντίθεση με ό,τι συνέβαινε ένα χρόνο πριν, όταν η επιχειρηματική αισιοδοξία στη Βραζιλία είχε πέσει στο -12%, ενώ στο Μεξικό είχε ανέλθει στο 54%.

Στην Αργεντινή, η αισιοδοξία βελτιώθηκε από το προηγούμενο τρίμηνο κατά 6 μονάδες στο 32%, αλλά η τρίτη μεγαλύτερη οικονομία της περιοχής δεν έχει ακόμα επανέλθει στα υψηλά επίπεδα του προηγούμενου έτους. Ωστόσο, οι προσδοκίες για τα έσοδα έχουν σημειώσει οριακή άνοδο κατά τη διάρκεια του 2^{ου} εξαμήνου του 2016, ενώ η σταθερή αύξηση στις προσδοκίες για την απασχόληση αποτελεί πολύ καλή είδηση για μια χώρα, όπου η ανεργία βρίσκεται σήμερα στο 9,3%.

Γραφική αναπαράσταση των στοιχείων για την αισιοδοξία

Οικονομικοί δείκτες για τη Βραζιλία

Αφρική

Σταθερές προοπτικές για κάποιες από τις μεγαλύτερες οικονομίες της Αφρικής, αλλά παράλληλα μεγάλες ανησυχίες για έλλειψη χρηματοδότησης.

Οι επιχειρηματίες σε κάποιες από τις μεγαλύτερες οικονομίες της Αφρικής αναφέρουν μια μικτή κατάσταση.

Στη Νιγηρία, τα επίπεδα αισιοδοξίας πήραν μια θετική στροφή το τελευταίο τρίμηνο του 2016, ύστερα από μια ύφεση τον Αύγουστο, όταν οι επιχειρηματίες το 3^ο τρίμηνο του έτους εξέφρασαν όλοι μαζί την απαισιοδοξία τους. Ωστόσο, η οικονομική ύφεση της χώρας δεν έχει ξεπεραστεί ακόμα, με τις προσδοκίες για τα έσοδα, τις τιμές πώλησης και τις εξαγωγές να βρίσκονται σε πτώση τους τελευταίους τρεις μήνες.

Στη Νότια Αφρική, η αισιοδοξία των επιχειρήσεων έχει υποχωρήσει κατά 4 μονάδες το τελευταίο τρίμηνο στο 6%, γεγονός που παρά την πτώση, θεωρείται βελτίωση για την εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων τα τελευταία δύο έτη. Μια ελαφρά βελτίωση υπήρξε επίσης σε μια σειρά βασικών δεικτών, με τις προσδοκίες για την κερδοφορία να αυξάνονται κατά 5 μονάδες στο 49%. Οι προσδοκίες για τα

έσοδα, τις τιμές πώλησης και την απασχόληση έχουν επίσης βελτιωθεί από το προηγούμενο τρίμηνο.

Η Δημοκρατία της Μποτσουάνα από την άλλη πλευρά, βιώνει μια δραματική στροφή προς τη γενική απαισιοδοξία, με τις επιχειρήσεις να αναφέρουν πτώση 30 μονάδων στην αισιοδοξία για το τρίμηνο, από 24% στο -6%, γεγονός που ακολουθεί τη σταθερή μείωση που υπήρχε όλο το 2016.

Παρόλα αυτά συγκεκριμένοι δείκτες όπως η κερδοφορία, αναμένουν αύξηση 6 μονάδων, αγγίζοντας το 58%, γεγονός που αποδεικνύει πως το απαισιόδοξο κλίμα δεν επικρατεί παντού. Παρόμοιες προσδοκίες υπάρχουν και για τα έσοδα και τις εξαγωγές, όπου για όλα έχουν καταγραφεί μικρές αυξήσεις κατά την πάροδο του τριμήνου.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση φαίνεται να αποτελεί μια αυξανόμενη ανησυχία για

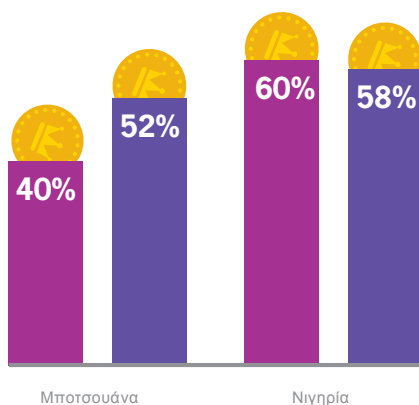
τους επιχειρηματίες στην Αφρική. Δύο από τις σημαντικότερες οικονομίες της ηπείρου, η Δημοκρατία της Μποτσουάνα και η Νιγηρία αναφέρουν μια απότομη επεδείνωση των προβλημάτων που σχετίζονται με την πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Οι επιχειρήσεις της Νότιας Αφρικής δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν έλλειψη πιστώσεων, αλλά αυτό ίσως να είναι αποτέλεσμα της μικρότερης ζήτησης για χρηματοδότηση, δεδομένου ότι οι προσδοκίες των εσόδων τους έχουν αποδυναμωθεί, οδηγώντας σε μειωμένη ζήτηση του κεφαλαίου κίνησης. Αυτό θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο στα επενδυτικά σχέδια και να λειτουργήσει ως τροχοπέδη για τις αναπτυξιακές προοπτικές στην περιοχή.

Στη Νότια Αφρική, η αισιοδοξία των επιχειρήσεων έχει υποχωρήσει κατά 4 μονάδες το τελευταίο τρίμηνο στο 6%, γεγονός που παρά την πτώση, θεωρείται βελτίωση για την εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων τα τελευταία 2 έτη.

Έλλειψη χρηματοδότησης

■ Q3 2016

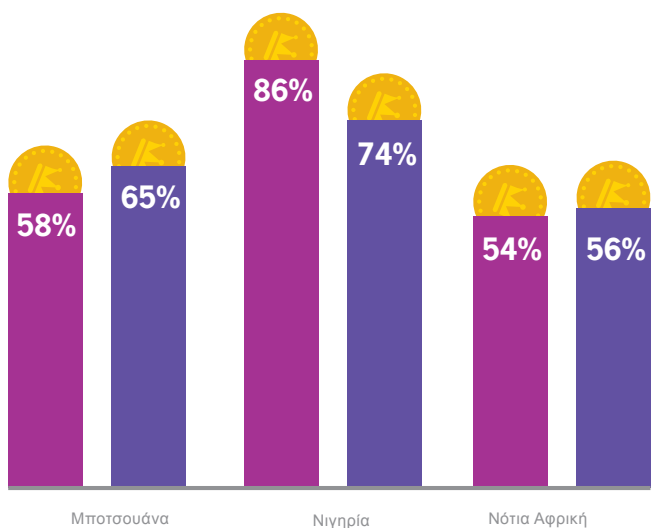
■ Q4 2016

Προσδοκίες εσόδων

■ Q3 2016

■ Q4 2016

Παγκόσμιες προοπτικές – μισθοί και εργαζόμενοι

Οι επιχειρήσεις προβλέπουν μεγαλύτερη κερδοφορία αλλά η αναντιστοιχία μεταξύ κερδών και μισθών συνεχίζεται.

Η επιχειρηματική αισιοδοξία έχει αυξηθεί συνολικά σε όλο τον κόσμο, όπως επίσης και οι προσδοκίες για την κερδοφορία και τα έσοδα κατά 5 μονάδες στο 41% και 50%, αντίστοιχα. Τα ποσοστά αυτά αποτελούν τα υψηλότερα από το 2ο τρίμηνο του 2015.

Κι όμως, το 50% των επιχειρήσεων δηλώνουν πως αναμένουν μεγαλύτερα έσοδα μέσα στο 2017, και ενώ 4 στις 10 επιχειρήσεις αναμένουν κερδοφορία, μόνο το 20% αυτών σχεδιάζει αυξήσεις μισθών, άνω του πληθωρισμού. Και παρόλο που το ποσοστό αυτό έχει αρχίσει να ανεβαίνει, σιγά-σιγά, από τα μέσα του 2015, δεν συνάδει με το ρυθμό, τον οποίο οι επιχειρήσεις προβλέπουν αύξηση των κερδών τους.

Ως εκ τούτου, μπορούμε να αναμένουμε μια κλιμάκωση στη σύγκρουση μεταξύ εργασίας και κεφαλαίου μέσα στο 2017. Πράγματι, έχουμε ήδη αρχίσει να παρατηρούμε μια αυξανόμενη δυσαρέσκεια ανάμεσα στους εργαζομένους λόγω της αναντιστοιχίας μεταξύ εταιρικών κερδών και μισθών, γεγονός που αποτέλεσε και βασικό παράγοντα στα αποτελέσματα της βρετανικής ψηφοφορίας για το δημοψήφισμα

της ΕΕ.

Με τις εκλογές που έχουν προγραμματιστεί για φέτος, σε χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία, η δυσαρέσκεια σχετικά με την ανισότητα του εισοδήματος θα μπορούσε να κινητοποιήσει μια σειρά από πολιτικές ανατροπές - ιδιαίτερα σε χώρες όπου τα επίπεδα ανεργίας είναι ήδη υψηλά.

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι επιφυλακτικές με την επικρατούσα άποψη ότι οι μισθοί που καταβάλλουν δεν συνάδουν με τα κέρδη τους. Πέρα από τις πολιτικές αναταραχές που μπορεί να προκληθούν από μια τέτοια πρακτική, οι επιχειρήσεις πιθανόν να αντιμετωπίσουν θέματα δυσφήμισης σε περίπτωση που το προσωπικό τους αισθάνεται πως δεν ανταμοιβείται επαρκώς.

Σε πολλές από τις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου, τα ζητήματα που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση έρχονται ολοένα και περισσότερο στο προσκήνιο, με τους

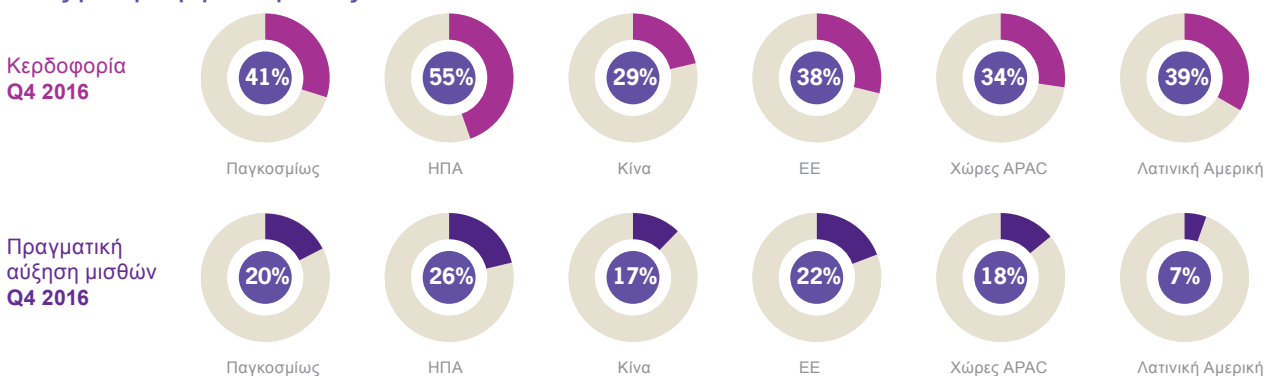
πολιτικούς ηγέτες να τονίζουν πως η σωστή διακυβέρνηση πρέπει να πηγάζει από τα ανώτερα κλιμάκια της επιχείρησης.

Η πρωθυπουργός της Βρετανίας, Theresa May, αναφέρθηκε τους τελευταίους μήνες στην ανάγκη να διαφραστεί πως σε κάθε επιχείρηση 'όλοι πρέπει να παίξουν επί ίσοις όροις' για τη δημιουργία μιας οικονομίας με οφέλη για όλους. Οι επιχειρήσεις μπορούν να διατηρήσουν το κύρος τους και την καλή τους φήμη, προσφέροντας δίκαια και επαρκή επίπεδα αμοιβών.

Από εμπορικής άποψης, οι επιχειρήσεις πιθανόν να βρεθούν αντιμέτωπες με αποχώρηση κάποιων ταλέντων τους, στην περίπτωση που οι ανταγωνιστές προσφέρουν στο εξειδικευμένο προσωπικό την υπόσχεση για μεγαλύτερους μισθούς ή μερίδιο κέρδους.

Όπως οι προσδοκίες για την αισιοδοξία, οι προσδοκίες εσόδων και κερδοφορίας αυξάνονται παγκοσμίως, έτσι αυξάνονται και οι προσδοκίες των εργαζομένων για αύξηση των μισθών τους, άνω του επιπέδου πληθωρισμού.

Προδοκίες για κερδοφορία και μισθούς Q4 2016

Σχετικά με την Grant Thornton Μεθοδολογία IBR

Η έρευνα International Business Report (IBR) της Grant Thornton, είναι η κορυφαία παγκόσμια επιχειρηματική έρευνα, και διεξάγεται πραγματοποιώντας συνεντεύξεις σε περίπου 2.600 ανώτατα στελέχη εισηγμένων και ιδιωτικών επιχειρήσεων παγκοσμίως κάθε τρίμηνο. Ξεκίνησε το 1992 σε εννέα ευρωπαϊκές χώρες, και πλέον ερευνά περισσότερες από 10.000 επιχειρήσεις σε 36 χώρες σε ετήσια βάση, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με οικονομικά και εμπορικά θέματα που επηρεάζουν τις επιχειρήσεις παγκοσμίως.

Τα δεδομένα της παρούσας έρευνας προέρχονται από 2.600 συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ Οκτωβρίου - Δεκεμβρίου 2016, με διευθυντικά στελέχη, διευθύνοντες συμβούλους, προέδρους και άλλα ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων μεσαίου μεγέθους, από όλους τους κλάδους της βιομηχανίας, σε 36 χώρες. Ο ορισμός “επιχειρήσεις μεσαίου μεγέθους” διαφέρει ανά περιοχή: στην Κίνα οι συνεντεύξεις έγιναν σε εταιρείες με 100-1000 υπαλλήλους, στις ΗΠΑ σε εταιρείες με ετήσια έσοδα US\$20m έως US\$2bn και στην Ευρώπη, σε εταιρείες με 50-499 υπαλλήλους.

Περισσότερες πληροφορίες:

Εκδόσεις: grantthornton.global

Μεθοδολογία: grantthornton.global

Marketing & Business Development Dpt.
E marketing@gr.gt.com
T 210 72800 69-70
W www.grant-thornton.gr

© 2017 Grant Thornton International Ltd.

‘Grant Thornton’ refers to the brand under which the Grant Thornton member firms provide assurance, tax and advisory services to their clients and/or refers to one or more member firms, as the context requires.

Grant Thornton International Ltd (GTIL) and the member firms are not a worldwide partnership. GTIL and each member firm is a separate legal entity. Services are delivered by the member firms. GTIL does not provide services to clients. GTIL and its member firms are not agents of, and do not obligate, one another and are not liable for one another's acts or omissions.

www.GrantThornton.global

Curious Agency 1701-08